
רח' הדקל 10 חדרה 38220 טלפקס: 04 - 6344476 ;
נייד: 050-5382160 ; 050-6930972
דואר אלקטרוני: y_orly@netvision.net.il אתר: www.yorly.com

רגישות יתר של החושים: חשיבות המודעות של ההורים ויישום התאמות במסגרת הביתית

ד"ר אורלי יזדי-עוגב
מכשירה מאבחנים ומטפלים בתפקודי למידה, וויסות חושי ומוטוריקה

מחברת הספרים:

אני לא קלויק!-יש לי הפרעה התפתחותית בקואורדינציה
Developmental Coordination Disorder DCD(DCD-
הצלחה במגע-בלוטוריקה גסה ולעדינה - תכנית אימון להעשרת היכולות
המוטוריות-תנועתיות אצל ילדים בגיל הרך ולקידום ילדים בעלי קשיים מוטוריים (DCD)
בעיות מוטוריות (DCD) בקרב בעלי ADHD

מחקרים רבים מתמקדים בשני העשורים האחרונים בקשיים המיידים ואלה שקשורים לטווח הארוך בקרב ילדים עם בעיות מוטוריות, כמו אלה המאובחנים עם הפרעה התפתחותית בקואורדינציה (DCD-developmental coordination disorder). שכיחותה של הפרעה זו, מוערכת בכ- 6% מאוכלוסיות הילדים בגילאי 5-11 במדינות שונות בעולם (APA, 1994: 53) ו- 6.3% מאוכלוסיית ילדי בית ספר יסודי בישראל בגילאי 10: 11- 6 (יזדי-עוגב, 2001). לפי ה- DSM-IV (APA,1994), ההפרעה מוגדרת כ"לקות משמעותית בהתפתחות הקואורדינציה המוטורית". האבחנה נקבעת רק באם לקות זו מפריעה באופן משמעותי להשגת הישגים לימודיים (אקדמיים) או לביצוע פעילויות של היום יום. האבחנה נקבעת רק באם קשיי הקואורדינציה אינם נובעים ממצב רפואי כללי (כמו לדוגמא שיתוק מוחין, המיפלגיה, ניוון שרירים) ו/או פיגור שכלי והקריטריונים אינם תואמים לאלה של הפרעה התפתחותית נרחבת (53).

ילדים עם DCD מציגים קשיים משמעותיים ואיטיות בלמידה ובביצוע של מיומנויות מוטוריות, ביחס לבני גילם החל מאלה הדורשים שליטה במיומנויות תפקודיות כמו קשירת שרוכים או רכיבה על אופניים, ועד לקשיים

בביצוע מטלות תפיסתיות-מוטוריות הדורשות מהירות ודיוק ביחס למטרה; מדובר בקבוצה הטרוגנית מבחינת פרופיל הבעיות המוטוריות שמאפיין אותם, וההנחה שרווחה בעבר כי הבעיות והסבל מבעיות אלה בסופו של דבר ייעלמו עם ההתבגרות ('grow out of it'), הופרכו באמצעות מספר מחקרי אורך.

במחקרים נימצא כי קיימת חפיפה (comorbidity) בין DCD לבין הפרעות התפתחותיות אחרות כגון: הפרעות למידה, הפרעות בתקשורת, הפרעת התנהגות, והפרעת קשב והיפראקטיביות. שתי ההפרעות החופפות אשר מצוטטות בדרך כלל הן הפרעת קשב והיפראקטיביות (ADHD) והפרעות למידה. גובה החפיפה בין DCD לבין ADHD דווח ככזה שמגיע ל-50% Gillberg, 1996. **בבתי ספר לילדים עם צרכים מיוחדים**, אחוז גבוה מהתלמידים, 36%, **זוהו כבעלי DCD**. במשך שנים רבות חוקרים טענו כי בעיות מוטוריות הן נפוצות בקרב ילדים עם הפרעת קשב והיפראקטיביות ו-ADHD (Attention-Deficit Hyperactivity Disorder). ההנחה שרווחה היא כי כמחצית מכלל הילדים עם ADHD, סובלים אף מקשיים מוטוריים. אמנם, עשרות ספרים ואלפי מאמרים מדעיים נכתבו בהיבטים השונים שקשורים ל- **ADHD** ולא בכדי היא **נחשבת לאחת מההפרעות הפסיכיאטריות של הילדות, אשר נחקרה במידה הרבה ביותר**. **אולם, נכון להיום עדיין אין מספיק מודעות לקשיים המוטוריים אשר מצויים בחפיפה עם הפרעה זו.**

הסימפטומים ההתנהגותיים של ילדים עם ADHD לפי ה- DSM-IV-TR (APA, 2000), מסווגים לשלושה תתי סוגים: **האחד אשר מיוצג בפרופיל של בעיית קשב (ADHD-Predominantly Inattentive [ADHD-PI]);** כמו (לדוגמא: בדרך כלל מציג קושי בהתמדת קשב במטלות או בפעילויות משחק); השני אשר מאופיין בהיפראקטיביות-אימפולסיביות (**ADHD Hyperactive-Impulsive [ADHD-HI]**) (לדוגמא: ..הוא "במרוץ" או בדרך כלל מתנהג כאילו והוא "מונע על ידי מנוע"); ו-זה המוגדר כ- **משולב**, אשר בא לידי ביטוי בשילוב של שני הפרופילים גם יחד (**ADHD-Combined [ADHD-C]**). קיימות הערכות כי התפוצה של ADHD נעה מ- 2% ל-14% מכלל הילדים באוכלוסיות ילדי בית הספר בארצות הברית, כשההערכה המדווחת ביותר היא בין 3% ל-5% (Dennis & Cantwell, 1996).

ניראה, כי למרות שפעלתנות יתר מהווה את אחד מהמאפיינים הבולטים והקלאסיים של תנועה בקרב ילדים עם ADHD, **רוב החוקרים נטו לשייך את בעיות התנועה כתסמין של ADHD (מעצם היותם היפראקטיביים) ולא**

שייכו את הקשר שקיים בין ADHD לבין הפרעה הקשורה בבעיות מוטוריות, כמו DCD). בכל אופן, בשנים האחרונות קיימת תמיכה במחקרי אורך של קבוצות חוקרים משוודיה, אשר דיווחו בהרחבה אודות ההישגים הנמוכים של ילדים עם בעיות בקשב, בשליטה מוטורית ובתפיסה (Deficit in Attention, Motor Control, and Perception)- (DAMP). במחקרים אלה נימצא כי קיימת חפיפה בין ADHD ו- DCD ואף דווח כי ילדים עם ADHD מהווים קבוצת סיכון לקשיים תנועתיים במיומנויות מוטוריות עדינות וגסות. נימצא כי ילדים עם ADHD, מציגים קשיים בביצוע מיומנויות מוטוריות בין גיל 5 לגיל 18 שנים. במחקר שנערך על בייר (Beyer, 1999), נבדקו 112 זכרים באמצעות מבחן ברוניקס (הנוסח הארוך של המבחן). נימצא כי הבנים עם ADHD אשר נוטלים תרופות מעוררות ביצעו ברמה נמוכה יותר באופן משמעותי מאשר בנים בני גילם עם לקות למידה, אשר לא קיבלו תרופות מעוררות בארבע פריטים של האבחון: קואורדינציה דו-צדדית, חוזק, תיאום חזותי-מוטורי, ומהירות ודיוק של הגף העליון. לאחרונה, נתפרסם מחקר (Pitcher, Piek & Hay, 2003), שנחשב לחלוץ מסוגו, אשר בא לתת מענה לסוגיה זו. במחקר דווח על הבדלים משמעותיים בין רמת הביצוע של הנבדקים בכל אחת מתתי-הקבוצות של ADHD לבין קבוצת הביקורת (ללא ADHD), מבחינת הסוג והדרגה של הקשיים המוטוריים. **הנבדקים עם הפרעת קשב מהסוג הדומיננטי של היפראקטיביות ואימפולסיביות (ADHD-HI), הציגו דרגה פחות חמורה של לקות מוטורית, בהתבסס על הציון הכללי של מבחן M-ABC (אשר באמצעותו ניתן לקבוע את דרגת הלקות המוטורית) בהשוואה לנבדקים עם סוג דומיננטי של בעיית קשב (ADHD-PI) והילדים עם הפרעת קשב מהסוג המשולב (ADHD-C), אך חמורה יותר מאשר זו של קבוצת הביקורת. הנבדקים עם סוג דומיננטי של בעיית קשב (ADHD-PI) והנבדקים עם הפרעת קשב מהסוג המשולב (ADHD-C), השיגו הישגים נמוכים יותר באופן משמעותי במוטוריקה עדינה מאשר הנבדקים בקבוצת הביקורת, אך לא נימצא הבדל במשתנה זה בין הנבדקים עם הפרעת קשב מהסוג הדומיננטי של היפראקטיביות ואימפולסיביות (ADHD-HI) לבין הנבדקים בקבוצות האחרות. לדברי החוקרים, מהנתונים שהושגו במחקר, ניתן היה להסיק כי ילדים המסווגים בתתי הסוגים אשר כוללים מאפיינים של הפרעת קשב (inattentive symptomatology), הם אלה אשר במידה הרבה ביותר סובלים מביצוע מוטורי נמוך. או לחילופין, אפשר שיהיו כאלה אשר יניחו כי הקבוצה המאופיינת בהפרעת קשב מהסוג הדומיננטי של היפראקטיביות ואימפולסיביות (ADHD-HI), אינה לוקה בתחום המוטורי במידה גבוהה יותר באופן משמעותי מאשר הקבוצות האחרות בהשוואה לקבוצת הביקורת, עקב**

העובדה שבאופן יחסי, אינה סובלת מסימפטומים של הפרעת קשב. אולם, כאשר בוחנים את תפוצת הנבדקים עם הפרעת קשב מהסוג הדומיננטי של היפראקטיביות ואימפולסיביות (ADHD-HI) ביחס לקבוצת הביקורת, נראה כי הלכות המוטורית אשר ממנה הם סובלים היא משמעותית. 31.3% מהנבדקים עם הפרעת קשב מהסוג הדומיננטי של היפראקטיביות ואימפולסיביות (ADHD-HI) זוהו כבעלי DCD, בהשוואה ל – 10.3% בקבוצת הביקורת. מנתונים אלה ניתן להניח כי חלק ניכר מהילדים עם הפרעת קשב מהסוג הדומיננטי של היפראקטיביות ואימפולסיביות (ADHD-HI) סובל מקשיים מוטוריים משמעותיים.

מהנתונים שדווחו לעיל, ניתן להסיק כי כאשר מדובר בילדים ובמבוגרים בעלי ADHD, קיימת חשיבות משמעותית לקיומם של מבדקים מוטוריים לשם זיהו או שלילה של הימצאותן של בעיות מוטוריות. במקרה של בעיה מוטורית, יש לבנות תכנית התערבות מותאמת כדי להביא לשיפור בתפקודו המוטורי ולא פחות מכך בתפקודו החברתי.

הפרעות התפתחותיות, הפרעות קשב, לקויות למידה, ADHD, אבחון וטיפול מוטורי, DCD, הפרעה התפתחותית בקואורדינציה, הפרעת קשב והיפראקטיביות, סרבול מוטורי.